Spellingstrategieonderzoek (Kleijnen, 2022)

Het spellingstrategieonderzoek is ontwikkeld door Kleijnen (1997) in het kader van het academisch proefschrift: *Strategieën van zwakke lezers en spellers*. Lisse: Swets & Zeitlinger. Deze vereenvoudigde versie is ontwikkeld voor de praktijk van de spellingbegeleiding/-behandeling en is ook gehanteerd in de PD-methodiek.

Citeren: Kleijnen, R. (2022). Spellingstrategieonderzoek. In: Kleijnen, R. (2022). *Preventieve Dyslexiezorg. Eerder, beter en kosteneffectiever*. Nijmegen: Expertisecentrum Nederlands.

Doel van het spellingstrategieonderzoek

In spellingmethoden en specifieke interventieprogramma's worden vaak instrumenten ingezet om fouten die de leerlingen maken in te delen. Zo'n foutenanalyse geeft informatie over wat de leerling had moeten doen om het woord goed te schrijven, maar zegt echter nog niets over de manier waarop de fouten tot stand zijn gekomen. Een fout zoals bijvoorbeeld /*vuuren*/ kan erop duiden, dat de leerling de klankgroepenregel nog niet beheerst, maar kan ook betekenen, dat het 'woordbeeld' /vuur/ de voorrang heeft gekregen.

Om spellingbegeleiding/-behandeling inhoudelijk goed vorm te kunnen geven, is het belangrijk te weten welke strategie(ën) de leerling heeft ingezet en of er een patroon te herkennen is in het strategiegebruik van de leerling. Ook is het van belang te achterhalen in hoeverre een leerling een ingezette strategie beheerst. Het spellingstrategieonderzoek biedt tevens een goede gelegenheid om te informeren naar de manier waarop de leerling de spelling van woorden leert. Heeft hij/zij zich speciale technieken of maniertjes eigen gemaakt?

De foutenanalyse (aantal fouten tegen principes van ons spellingsysteem) en het spellingstrategieonderzoek (zoals hier beschreven) bieden tezamen inhoudelijke informatie over de wijze waarop de leerling de spellingtaak uitvoert. Van daaruit kan gekeken worden welke strategieën de leerling al beheerst en of deze passend zijn voor de woorden, waarbij de leerling deze toepast. Welke strategieën kan de leerling blijven toepassen en welke strategieën verdienen meer aandacht. Het verdient aanbeveling het resultaat van het spellingstrategieonderzoek – op een passende wijze – met de leerling te bespreken. De leerling krijgt dan inzicht in zijn/haar eigen spellinggedrag en óók in het waarom er aan bepaalde zaken nog gewerkt moet worden.

Uitvoeren spellingstrategieonderzoek

Wijze van afname en duur

- individueel
- ± half uur (voor 12 woorden)

Om zo betrouwbaar mogelijke uitspraken te kunnen doen over de fouten die een leerling in een dictee maakt en de strategie(ën) die hij/zij hanteert bij het schrijven van woorden, is het van belang dat er niet teveel tijd verstrijkt tussen de afname van het dictee en het spellingstrategieonderzoek. Het verdient aanbeveling om beide binnen een week af te nemen.

Benodigdheden

- blaadje en een pen voor leerling, overzichtsformulier spellingstrategieën voor proefleider (zie verderop) en notitieblok voor aantekeningen
- audio- of video-opnameapparatuur

Woorden voor het strategieonderzoek

Kies +/- 12 woorden uit het eerder afgenomen dictee (een mix van correct of niet-correct gespeld door de leerling):

- 3 woorden waarin de Fonologische strategie (F) moet worden toegepast: vb. *t**ui**ndeur*
- 3 woorden waarin de Woordbeeldstrategie (W) moet worden toegepast: vb. ***c**ipier*
- 3 woorden waarin de Regelstrategie (R) moet worden toegepast: vb. *m**a**nieren*
- 3 pseudowoorden: vb. *veus* (F), *ketui* (W), *drippo* (R)
- Eventueel: 3 werkwoorden (voor oudere leerlingen) van het type: *verbranden*/*verbrandden*

Belangrijk
Tijdens het spellingstrategieonderzoek geeft de proefleider géén uitgebreide uitleg over de schrijfwijze van de woorden. Als de leerling graag wil weten of hij/zij de woorden goed geschreven heeft of iets anders wil vragen, kan hierop worden ingegaan, **nádat** alle woorden opgeschreven en becommentarieerd zijn. Ook als de leerling aangeeft, dat hij/zij de betekenis van een woord niet kent, geeft de proefleider achteraf uitleg.

Instructie vooraf en tijdens afname van het spellingstrategieonderzoek

De proefleider geeft ter introductie de volgende uitleg:

Je hebt *(bijvoorbeeld een week geleden)* een dictee gemaakt. Ik heb dat bekeken en nu wil ik graag nog wat meer van je weten. Belangrijk voor mij is, dat jij mij vertelt HOE je een woord hebt geschreven. Dus, of je het bijvoorbeeld hebt geschreven zoals je het hoort, of je een regel hebt toegepast of dat je het woord al van buiten kent. Meteen nadat je het woord geschreven hebt, vraag ik je dat. Achteraf kunnen we dan samen kijken wat al goed gaat en waar nog aan gewerkt moet worden.

> *"Zo dadelijk dicteer ik een aantal woorden. Het zijn in totaal 12 woorden. Jij moet ze op je blaadje opschrijven. Als je een woord opgeschreven hebt, wil ik graag weten **hóe je het gedaan hebt**. Het gaat dus **niet om goed of fout**, maar om de **manier waarop jij het woord geschreven hebt**. De meeste woorden zijn bestaande woorden uit het dictee, dat je gehad hebt. Er zijn drie woorden bij die niet echt bestaan. Die woorden moet je ook zo goed mogelijk opschrijven. Ook van die woorden vraag ik HOE je ze zó (zoals jij ze geschreven hebt) hebt geschreven".*

Geef een voorbeeldwoord: _____ (*neem hiervoor een woord uit het dictee*)

Nadat de leerling het woord heeft opgeschreven, stelt de proefleider de volgende vraag:

> *"Kun je me vertellen hoe je het woord zó (zoals jij het geschreven hebt), hebt geschreven?"*

De proefleider geeft ruim de gelegenheid voor het eerste spontane antwoord van de leerling. Als de leerling onvoldoende reageert (of met betrekking tot een bepaald woorddeel niet of onduidelijk reageert) stelt de proefleider open vervolgvragen:

"Hoe heb je het precies gedaan"?
"Wat bedoel je precies"? (indien het antwoord van de leerling niet duidelijk is)
"Ik zag je twijfelen: waaraan dacht je toen?
"Kijk eens naar het begin/midden/eind van het woord, op welke manier heb je dat stukje geschreven"?
"Als een leerling zegt: 'gewoon'(een antwoord dat veel voorkomt), vraagt de proefleider: "Wat bedoel je precies met 'gewoon'?"

Instructie bij pseudowoorden: *veus* (F), *ketui* (W), *drippo* (R)
(Dit zijn voorbeelden, de proefleider kiest woorden die passend zijn bij het spellingniveau van de leerling. Ze moeten wel de drie spellingstrategieën (F-W-R) representeren.

Voordat het pseudowoord gedicteerd wordt, zegt de proefleider:

"Het volgende woord is een niet bestaand woord (ik had immers al in het begin gezegd, dat er ook niet bestaande woorden opgeschreven moeten worden). Probeer ook dit woord zo goed mogelijk te schrijven. Daarna vraag ik je weer, hoe je het gedaan hebt."

Instructie bij de werkwoorden: *(verbrand(d)e(n)*

De proefleider dicteert het werkwoord en laat de leerling eerst **spontaan** reageren. Op deze manier is het probleembewustzijn (hier moet immers per se een regel worden toegepast) het beste te onderzoeken. Uitsluitend op basis van de uitspraak van het losse woord, is de spelling niet te realiseren. Als de leerling voldoende probleembewustzijn bezit, vraagt hij/zij zélf om het woord in een zin te gebruiken.

Nadat de leerling het werkwoord opgeschreven heeft, vraagt de proefleider weer HOE hij/zij tot deze schrijfwijze gekomen is.

Vervolgens biedt de proefleider een aantal zinnen (*zie hieronder*) aan, waarin de werkwoorden op verschillende manieren geschreven moeten worden. De proefleider stelt de volgende vraag:

"In welke van de volgende zinnetjes schrijf je het woord zoals jij het geschreven hebt?"

De zinnen die bij de verschillende werkwoorden aangeboden moeten worden, zijn:

verbrand(d)e(n)

1. Hij _____ het hout vorige week.

2. Het _____ hout ligt hier.

3. Wij _____ het hout vandaag.

4. Wij _____ het hout vorige week.

Nadat de leerling een zin uitgekozen heeft, vraagt de proefleider om de keuze te motiveren. Vervolgens vraagt de proefleider:

"Hoe schrijf je de werkwoorden in de andere zinnetjes".

Zin voor zin vertelt de leerling hoe de werkwoorden volgens hem/haar geschreven moeten worden.

Verslaglegging

Maak een kort verslag van wat de leerling zegt. Dit hoeft geen letterlijk verslag te zijn, maar zorg ervoor, dat de belangrijke uitspraken (met betrekking tot de gebruikte strategie) per woord genoteerd worden. Het maken van een geluids- of video-opname is zeer faciliterend, omdat dan achteraf nog eens goed gekeken of beluisterd kan worden hoe de leerling het precies heeft aangepakt. De uitspraken van de leerling worden overgenomen op het overzichtsformulier spellingstrategieën.

Richtlijnen voor de beoordeling van het strategiegebruik van de leerling

De door de leerling toegepast **initiële** strategie is doorslaggevend in de beoordeling: Wat de leerling het eerst doet en zegt, is het belangrijkste.

1. Kijk wat de leerling opschrijft en luister naar de eerste reactie van de leerling. Beoordeel op basis daarvan welke strategie de leerling heeft ingezet. Biedt de initiële reactie te weinig informatie, betrek dan de reactie die de leerling heeft gegeven op de vervolgvragen bij de beoordeling van de gehanteerde strategie.

2. In het geval dat hetgeen de leerling geschreven heeft niet overeenkomt met hetgeen hij/zij zegt, heeft het geschrevene voorrang.

3. In het geval dat de leerling met twee strategieën stoeit, is de gerealiseerde schrijfwijze doorslaggevend voor het bepalen van de strategie. Het volgende voorbeeld maakt dit duidelijk:

   Bij het woord /foei/ zegt de leerling hardop [fuj] en schrijft: *vooi.*

   De leerling zegt [fuj] (*de fonologische ingang is de eerste stap*); de leerling herhaalt de klank ([fuj]) en zegt: "Dat lijkt op /*voor*/ met /*ii*/" en schrijft *vooi*. Niet de klank van het woord is hier leidend, maar het woordbeeld /*voor*/. De gehanteerde strategie is hier de *Woordbeeldstrategie (W)*, ook al doet de leerling verwoede pogingen om ook via de Fonologische strategie achter de schrijfwijze te komen.

4. Verbeteringen tijdens het schrijven - zonder interventie van proefleider tot stand gekomen - worden gezien als 'eerste' reactie (initiële strategie).

5. Als de leerling duidelijk twijfelt of de schrijfwijze juist is, wordt dit genoteerd en gevraagd "*Ik zag je twijfelen*". De aard van de twijfel vormt samen met de schrijfwijze van het woord de basis voor de beoordeling van de toegepaste strategie.

6. Als een woorddeel goed geschreven is en de leerling geeft verder geen mondelinge toelichting (of zegt: "Dat weet ik gewoon"), wordt de W-strategie genoteerd.

7. Analogie wordt niet als aparte strategie onderscheiden, maar beoordeeld en meegeteld bij de strategie die de leerling bij dat woord(deel) toepast: bijvoorbeeld:
   /*reus*/ met dezelfde /*eu*/ als /*neus*/ = F-strategie
   /*kamer*/ is een klankgroepwoord, net als /*hamer*/ = R-strategie
   /*pauw*/ staat op de *'au'-plaat* en wordt hetzelfde geschreven *als* /*gauw*/ = W-strategie

8. Het gaat steeds om de door de leerling gekozen strategie en de beheersing daarvan. Of het woord(deel) goed/fout geschreven is, is van secundair belang. Dit is alléén van belang om in sommige gevallen (namelijk bij W-verplicht: bijvoorbeeld /mij-mei/, /rauw-rouw/) te beoordelen of de W-strategie voor dát specifieke woord beheerst wordt. In dat geval kan de gekozen strategie en de beheersing van de strategie uitsluitend uit de schrijfwijze worden afgeleid.

9. In het geval van de toepassing van een strategie die niet de juiste is (bijvoorbeeld Fonologische strategie in plaats van Woordbeeldstrategie) moet er toch worden bepaald of deze strategie in principe juist uitgevoerd is. Als de leerling bijvoorbeeld *foe* schrijft in plaats van *fou* (in *fouilleren*) is de fonologische strategie weliswaar niet de juiste strategie, maar deze strategie is in principe goed uitgevoerd. Dit wordt dan op het formulier aangegeven met: F+.

10. Bepaal per woord(deel) steeds één strategie. Dus: kruis nooit twee mogelijke strategieën aan bij één woordsegment. Ook al zegt de leerling tegenstrijdige dingen: concludeer op grond van het totaalbeeld welke strategie in hoofdzaak op de voorgrond treedt. Samenvattend:

    - Beoordeel steeds de door de leerling toegepaste **initiële** strategie
    - Bekijk het geschreven woord en geef – voor jezelf – een voorlopige beoordeling met betrekking tot de gekozen strategie.

    Ga na of de mondelinge reactie je voorlopig oordeel ondersteunt:
    - Zo ja: een argument temeer dat je oordeel ondersteunt
    - Zo nee: het geschrevene heeft voorrang op het mondeling commentaar van de leerling. Alleen als het geschrevene geen uitsluitsel biedt, is de mondelinge reactie van de leerling doorslaggevend.

Overzichtsformulier spellingstrategieën

De antwoorden van de leerlingen worden geduid in termen van de twee onderscheiden hoofdroutes: Fonologische strategie (F) en Woordbeeldstrategie (W) met de Regelstrategie (R) als aanvullende en ondersteunende strategie. Gekeken wordt of de leerling een voorkeur heeft voor een van de hoofdstrategieën en in hoeverre de leerling gebruik maakt van regels (regelgevoeligheid). Ook wordt gekeken naar de beheersing van de strategieën.

De werkwijze is als volgt:

Noteer de gedicteerde woorden in de linker kolom en markeer het gedeelte van het woord waar het bij het bepalen van de strategie om gaat.

Geef vooraf met een **X** de spellingstrategie aan waarmee het woord goed gespeld kan worden.

Opmerking: vrijwel alle woorden kunnen uiteindelijk met de W-strategie worden gespeld, dus die strategie wordt altijd aangekruist.

Woorden		**Woordbeeldstrategie**		**Fonologische strategie**		**Regelstrategie**	
Correct woord	Geschreven woord door leerling						
t**ui**ndeur	*(geschreven woord)* *Reactie leerling*:	**X**		**X**			
manieren	*(geschreven woord)* *Reactie leerling*:	**X**				**X**	
cipier	*(geschreven woord)* *Reactie leerling*:	**X**					

Voor het beoordelen van de ingezette strategie en de beheersing van de strategie zijn er vier mogelijkheden:

1	Juiste strategie ingezet, goed uitgevoerd
2	Juiste strategie ingezet, niet goed uitgevoerd
3	Onjuiste strategie ingezet, goed uitgevoerd
4	Juiste strategie niet ingezet

Voor de wijze waarop dit genoteerd kan worden, zie de uitgewerkte voorbeeldleerling hieronder.

Als aan ieder woord(deel) een strategie is toegekend, kunnen totalen berekend worden voor inzet en beheersing. Ook kan gekeken worden of de leerling een voorkeur heeft voor een strategie. De volgende normering wordt hierbij gehanteerd:

Inzet strategie *(uitgaande van 12 woorden*	**Hoog: ≥ 9 keer ingezet (75%)**	**Middelmatig: 4 tot 8 keer ingezet (tussen 25 % en 75%)**	**Laag: ≤ 3 keer ingezet (25%)**
Beheersing strategie *(uitgaande van 12 woorden)*	**Hoog: getal: ≥ 6**	**Middelmatig: getal tussen 3 en 5**	**Laag: getal ≤ 2 of negatief getal**
Voorkeurstrategie			
F-strategie	hoog op de F-schaal / midden of laag op de W- en/of R-schaal		
W-strategie	hoog op de W-schaal / midden of laag op de F- en/of R-schaal		
R-strategie	hoog op de R-schaal / midden of laag op de W- en/of F-schaal		
Geen voorkeur	anders		

Voor de onderbouwing van deze normering wordt verwezen naar Kleijnen, R. (1997). Strategieën van zwakke lezers en spellers in het voortgezet onderwijs. Lisse: Swets & Zeitlinger. 119-166.

Op basis van deze normering kunnen totalen worden berekend en kan er een analyse gemaakt worden van de resultaten. Deze worden genoteerd op het samenvattend overzicht. Voor het noteren van de consequenties voor de aanpak is een voorgestructureerde opzet voorhanden.

Het belang van spellingstrategieonderzoek

Het op het spoor komen van de wijze waarop een leerling de spellingtaak aanpakt, is belangrijke kennis die professionals moeten hebben, wil er sprake zijn van een kwalitatief goede en effectieve interventie. Het is in feite een onderdeel van Toetsend Behandelen, dat niet alleen voorafgaand aan of bij de start van een interventietraject van belang is, maar ook tijdens. Steeds even 'checken' hoe de leerling de spelling van woorden aanpakt, draagt bij aan de juiste afstemming.

Het samen met de leerling op pad gaan heeft de volgende meerwaarde:

- De professional krijgt inhoudelijke 'tools' in handen om maatwerk te leveren. Ook als de uitkomst van het spellingstrategieonderzoek minder eenduidig is, wordt rijke informatie vergaard om op een kwalitatieve wijze met de leerling aan de slag te gaan.
- De leerling wordt actief betrokken, waardoor het leerproces rijker wordt. De leerling krijgt meer zicht op de wijze waarop hij/zij handelt (en waarom dit goed/niet goed is) én krijgt zelf ook 'tools' in handen om woorden beter te leren spellen. De leerling voelt zich gaandeweg competenter (hetgeen motiverend is om het vol te houden) en groeit in autonomie, omdat hij/zij zelf mede aan het roer staat.

Dit doet niets af aan het gegeven dat het spellingstrategieonderzoek een intensief 'onderzoek' is, dat dan ook het beste gezien kan worden als onderdeel van de Toetsende Behandeling en dat daarin als 'rode draad' meegenomen wordt. De competenties die nodig zijn om deze manier van 'onderzoek' in de vingers te krijgen, worden vergroot als de samenwerkende professionals (onderwijs en zorg) hierin samen optrekken. Door de werkwijze van de leerling gezamenlijk te analyseren en vervolgens samen te beslissen wat een goede (vervolg)aanpak is, is de kans het grootst dat deze aanpak ook een effectieve aanpak is voor de leerling.

Hieronder wordt nu eerst een concreet voorbeeld uitgewerkt, waarna lege formulieren volgen die gebruikt kunnen worden bij het afnemen van het spellingstrategieonderzoek)

Overzichtsformulier spellingstrategieën - Voorbeeldleerling

Naam leerling: Groep:

School: Datum:

Afgenomen door:

Woorden		Woordbeeldstrategie		Fonologische strategie		Regelstrategie	
Correct woord	Geschreven woord door leerling						
t**ui**ndeur	tuindeur *Reactie leerling*: In /tuin/ hoor ik de [ui] en die schrijf je met /ui/	X		X	F-juist ingezet, goed uitgevoerd		
manieren	maanieren *Reactie leerling:* Ik hoor een lange [a:] en die schrijf je met twee /aa/.	X			F+ Onjuiste strategie, goed uitgevoerd	X	**R-niet ingezet**
cipier	Siepier *Reactie leerling*: Ik schrijf het woord zoals ik het hoor.	X	**W-niet ingezet**		F+ Onjuiste strategie, goed uitgevoerd		
geb**oo**rte	Geborte *Reactie leerling:* Ik heb het woord geschreven zoals ik het hoor.	X		X	F-juist ingezet, niet goed uitgevoerd		
paar**d**	paart *Reactie leerling:* Je moet dit langer maken: een /paart/ – twee /paarten/	X				X	**R-juist ingezet niet goed uitgevoerd**
dor**p**	dorep *Reactie leerling:* Ik heb het woord geschreven, zoals ik het hoor.	X	**W-niet ingezet**		F+ Onjuiste strategie, goed uitgevoerd		

sn**eeuw**	sneeuw *Reactie leerling:* Ik weet hoe ik /sneeuw/ moet schrijven, net als /eeuw/	**X**	**W-goed ingezet, goed uitgevoerd**				
pind**a**	pindaa Reactie leerling: Ik hoor een lange [a:] en die schrijf je met twee /aa/.	**X**			F+ Onjuiste strategie, goed uitgevoerd		**R-niet ingezet**
b**u**ren	buuren Reactie leerling: Ik hoor een lange [u:] en die schrijf je met twee tekens.	**X**			F+ Onjuiste strategie, goed uitgevoerd	**X**	**R-niet ingezet**
v**eu**s (pseudowoord-F)	veus Reactie leerling: In hoor de [eu] en die schrijf je met /eu/.	**X**		**X**	F-goed ingezet, goed uitgevoerd		
k**etui** (pseudowoord-W)	ketui Reactie leerling: Daar zit /etui/ in en dan de [k] ervoor.	**X**	W-ingezet en goed uitgevoerd				
dri**pp**o (pseudowoord-R)	dripo Reactie leerling: Ik schrijf het woord zoals ik het hoor.	**X**			F+ Onjuiste strategie, goed uitgevoerd	**X**	**R-niet ingezet**

Normering

Inzet strategie *(uitgaande van 12 woorden*	**Hoog:** **≥ 9 keer ingezet (75%)**	**Middelmatig:** **4 tot 8 keer ingezet (tussen 25 % en 75%)**	**Laag:** **≤ 3 keer ingezet (25%)**
Beheersing strategie *(uitgaande van 12 woorden)*	**Hoog:** **getal: ≥ 6**	**Middelmatig:** **getal tussen 3 en 5**	**Laag:** **getal ≤ 2 of negatief getal**
Voorkeurstrategie			
F-strategie	hoog op de F-schaal / midden of laag op de W- en/of R-schaal		
W-strategie	hoog op de W-schaal / midden of laag op de F- en/of R-schaal		
R-strategie	hoog op de R-schaal / midden of laag op de W- en/of F-schaal		
Geen voorkeur	anders		

Berekening totalen

Toegepaste strategie en mate van beheersing		Woordbeeld(W)	Fonologisch (F)	Regel (R)
Inzet strategieën				
1	Juiste strategie ingezet, goed uitgevoerd	2	2	
2	Juiste strategie ingezet, niet goed uitgevoerd		1	1
3	Onjuiste strategie, goed uitgevoerd		6	
4	Juiste strategie niet ingezet	2		4
	Totaal (1 + 2 + 3)	**2 x ingezet**	**3 +** 6 **= 9 x ingezet**	**1 x ingezet**
	Mate van inzet strategie	laag (17%)	hoog (75%)	laag (8 %)
	Voorkeurstrategie		Fonologisch (F)	
Beheersing strategieën				
1	Juiste strategie ingezet, goed uitgevoerd (+)	2	2	
2	Juiste strategie ingezet, niet goed uitgevoerd (-)	-1	-1	
3	Onjuiste strategie, goed uitgevoerd (+)		6	
4	Juiste strategie niet ingezet (-)	-2		-4
	Beheersing strategie	2 – (-3) = -1 (laag)	8 – (-1) = 7 (hoog)	– 4 = (laag)

Analyse van de resultaten

Met betrekking tot de twee hoofdstrategieën heeft de voorbeeldleerling een voorkeur voor de *Fonologische strategie*. Deze strategie wordt goed beheerst. De leerling past deze strategie echter ook toe bij het schrijven van woorden die om een andere strategie vragen. Voor de *Woordbeeldstrategie* geldt dat deze strategie onvoldoende wordt ingezet, maar dat dit twee keer goed gebeurt. De leerling schrijft het woord dan goed op basis van analogie. De *Regelstrategie* wordt vrijwel niet ingezet en als deze wordt ingezet wordt ze niet goed uitgevoerd. De regelgevoeligheid van de leerling is dus laag te noemen, evenals de beheersing van de regels.

Samenvattend overzicht spellingstrategie

Spellingstrategieonderzoek	Naam: voorbeeldleerling
Voorkeurstrategie Beheersing voorkeurstrategie	Fonologische strategie Hoog
Niet-voorkeurstrategie Beheersing niet-voorkeurstrategie	Woordbeeldstrategie Laag
Inzet regelstrategie (regelgevoeligheid) Beheersing regelstrategie	Laag Laag

Consequenties voor de aanpak

<table>
<tr><th colspan="2">Consequenties voor aanpak naar aanleiding van spellingstrategieonderzoek</th></tr>
<tr><td>Analyse</td><td>Aanpak</td></tr>
<tr><td>De leerling past overwegend de basale fonologische strategie toe. Hij/zij zet de andere strategieën mondjesmaat in, en zeker niet altijd bewust. Er moet dus bewustwording plaatsvinden met betrekking tot welke strategie het beste ingezet kan worden bij welke woorden, en waarom?</td><td>Bewustwording: in een gesprek de leerling meenemen in de bevindingen: Wat doe je goed, wat moet je nog leren en waarom?

Woorden (van spellingstrategieonderzoek) samen indelen: leerling legt zelf uit waarom een woord in welk vakje gezet moet worden.
<table>
<tr><th>Luister/hoor</th><th>regel</th><th>inprent</th></tr>
<tr><td></td><td></td><td></td></tr>
</table></td></tr>
<tr><td>Fonologische strategie</td><td>Voor leerling: ik schrijf wat ik hoor</td></tr>
<tr><td>Deze strategie wordt het meest ingezet, en meestal goed.</td><td>Directe instructie:
Doel: de leerling weet wanneer en waarom hij/zij deze strategie kan inzetten en wanneer niet. De leerling leert dit zelf te beoordelen door zich steeds af te vragen: “Kan ik het woord schrijven zoals ik het hoor, of moet ik iets anders doen?”.

Instructieprincipes: integreren en generaliseren van dit metacognitief proces (tot automatisering is bereikt)</td></tr>
<tr><td>Regelstrategie</td><td>Voor leerling: ik pas een regel toe</td></tr>
<tr><td>Deze strategie wordt onvoldoende ingezet en er is mogelijk een sprake van een geringe regelgevoeligheid (dat moet nader worden onderzocht). Verder zijn specifieke regels (verlengingsregel en klankgroepenregels) niet geautomatiseerd. Met betrekking tot de verlengingsregel valt op, dat de klank-/woordkennis van het verlengde woord onvoldoende aanwezig is (paarten i.p.v. paarden).</td><td>Gesprekje: over het belang van regels: je kunt daar meerdere woorden goed mee schrijven. Welke regels kent/gebruikt de leerling al (doe daar meer van).

Directe instructie:
Doel: de leerling begrijpt de verlengingsregel en bouwt verdere klank-/woordkennis op om de verlengingsregel goed toe te kunnen passen. Met betrekking tot de (moeilijkere) klankgroepenregels is het belangrijk deze gefaseerd aan te leren met gebruikmaking van congruente terminologie, bij voorkeur die uit reguliere spellingmethode.

Instructieprincipes: isoleren, integreren en generaliseren (tot automatisering is bereikt).</td></tr>
<tr><td>Woordbeeldstrategie</td><td>Voor leerling: ik weet hoe ik dit woord schrijf</td></tr>
<tr><td>Deze strategie wordt onvoldoende ingezet, maar als deze wordt ingezet, wordt dat goed gedaan (op basis van analogie).</td><td>Gesprekje: over hoe de leerling de goed geschreven woorden geleerd heeft (doe daar meer van)

Directe instructie:
Doel: de leerling leert drie inprenttechnieken (waarbij bij voorkeur gebruik gemaakt wordt van de inprenttechnieken uit de reguliere spellingmethode):

• bekende stukken herkennen (lukt al aardig, doe daar meer van)
• werken met ei/au-plaat of ei/au-verhaal
• een eigen techniek (leerling kiest deze zelf uit)

Instructieprincipes: isoleren, integreren en generaliseren (tot automatisering is bereikt).</td></tr>
</table>

Formulieren te gebruiken bij uitvoering van het spellingstrategieonderzoek

Hieronder zijn twee overzichtsformulieren opgenomen, die gebruikt kunnen worden bij het uitvoeren van het spellingstrategieonderzoek:

- **Overzichtsformulier spellingstrategieën (12 woorden)**

  In dit formulier zijn voorbeeldwoorden opgenomen. Deze kunnen worden gebruikt als de spellingstrategieën die nodig zijn om deze woorden goed te schrijven in het spellingonderwijs aan de orde zijn geweest.

- **Overzichtsformulier spellingstrategieën (leeg)**

  Dit is een leeg formulier waarop zelf gekozen woorden voor het spellingstrategieonderzoek genoteerd kunnen worden. Geef (van te voren) met een **X** aan welke strategie ingezet moet worden om het woord goed te schrijven.

Bij beide formulieren zijn de volgende onderdelen voor verdere analyse en aanpak opgenomen:

- Gehanteerde normering
- Berekening totalen
- Analyse van de resultaten
- Samenvattend overzicht
- Consequenties voor aanpak

Overzichtsformulier spellingstrategieën (12 woorden)

Naam leerling: Groep:

School: Datum:

Afgenomen door:

Hieronder zijn voorbeeldwoorden opgenomen. Deze kunnen worden gebruikt als de spellingstrategieën die nodig zijn om deze woorden goed te schrijven in het spellingonderwijs aan de orde zijn geweest.

Woorden		Woordbeeldstrategie		Fonologische strategie		Regelstrategie	
Correct woord	Geschreven woord door leerling						
t**ui**ndeur	*Reactie leerling*:	X		X			
manieren	*Reactie leerling*:	X				X	
cipier	*Reactie leerling*:	X					
geb**oo**rte	*Reactie leerling*:	X		X			
paar**d**	*Reactie leerling*:	X				X	

dor**p**	*Reactie leerling*:	X					
sn**eeuw**	*Reactie leerling*:	X					
pind**a**	*Reactie leerling*:	X					
b**u**ren	*Reactie leerling*:	X				X	
v**eu**s (pseudowoord-F)	*Reactie leerling*:	X		X			
k**etui** (pseudowoord-W)	*Reactie leerling*:	X					
dri**pp**o (pseudowoord-R)	*Reactie leerling*:	X				X	

Normering

Inzet strategie *(uitgaande van 12 woorden)*	Hoog: ≥ 9 keer ingezet (75%)	Middelmatig: 4 tot 8 keer ingezet (tussen 25 % en 75%)	Laag: ≤ 3 keer ingezet (25%)
Beheersing strategie *(uitgaande van 12 woorden)*	Hoog: getal: ≥ 6	Middelmatig: getal tussen 3 en 5	Laag: getal ≤ 2 of negatief getal
Voorkeurstrategie			
F-strategie	hoog op de F-schaal / midden of laag op de W- en/of R-schaal		
W-strategie	hoog op de W-schaal / midden of laag op de F- en/of R-schaal		
R-strategie	hoog op de R-schaal / midden of laag op de W- en/of F-schaal		
Geen voorkeur	anders		

Berekening totalen

Toegepaste strategie en mate van beheersing		Woordbeeld(W)	Fonologisch (F)	Regel (R)
Inzet strategieën				
1	Juiste strategie ingezet, goed uitgevoerd			
2	Juiste strategie ingezet, niet goed uitgevoerd			
3	Onjuiste strategie, goed uitgevoerd			
4	Juiste strategie niet ingezet			
	Totaal (1 + 2 + 3)			
	Mate van inzet strategie			
	Voorkeurstrategie			
Beheersing strategieën				
1	Juiste strategie ingezet, goed uitgevoerd (+)			
2	Juiste strategie ingezet, niet goed uitgevoerd (-)			
3	Onjuiste strategie, goed uitgevoerd (+)			
4	Juiste strategie niet ingezet (-)			
	Beheersing strategie			

Analyse van de resultaten

Samenvattend overzicht spellingstrategie

Spellingstrategieonderzoek	Naam:
Voorkeurstrategie Beheersing voorkeurstrategie	
Niet-voorkeurstrategie Beheersing niet-voorkeurstrategie	
Inzet regelstrategie (regelgevoeligheid) Beheersing regelstrategie	

Consequenties voor de aanpak

Consequenties voor aanpak naar aanleiding van spellingstrategieonderzoek	
Analyse	Aanpak
	Bewustwording: in een gesprek de leerling meenemen in de bevindingen: Wat doe je goed, wat moet je nog leren en waarom? Woorden (van spellingstrategieonderzoek) samen indelen: leerling legt zelf uit waarom een woord in welk vakje gezet moet worden. Luister/hoor | regel | inprent | | |
Fonologische strategie	***Voor leerling*: ik schrijf wat ik hoor** **Directe instructie:** **Doel:** **Instructieprincipes:**
Regelstrategie	***Voor leerling*: ik pas een regel toe** **Gesprekje**: over het belang van regels: je kunt daar meerdere woorden goed mee schrijven. Welke regels kent/gebruikt de leerling al *(doe daar meer van).* **Directe instructie:** **Doel:** **Instructieprincipes:**
Woordbeeldstrategie	***Voor leerling*: ik weet hoe ik dit woord schrijf** **Gesprekje**: over hoe de leerling de goed geschreven woorden geleerd heeft (*doe daar meer van)* **Directe instructie:** **Doel:** **Instructieprincipes:**

Overzichtsformulier spellingstrategieën (leeg)

Naam leerling: Groep:

School: Datum:

Afgenomen door:

Noteer hieronder de gekozen woorden voor het spellingstrategieonderzoek en geef (van te voren) met een X aan welke strategie ingezet moet worden om het woord goed te schrijven.

Woorden		Woordbeeldstrategie		Fonologische strategie		Regelstrategie	
Correct woord	Geschreven woord door leerling						
	Reactie leerling:	X					
	Reactie leerling:	X					
	Reactie leerling:	X					
	Reactie leerling:	X					
	Reactie leerling:	X					

	Reactie leerling:	**X**					
	Reactie leerling:	**X**					
	Reactie leerling:	**X**					
	Reactie leerling:	**X**					
	Reactie leerling:	**X**					
	Reactie leerling:	**X**					
	Reactie leerling:	**X**					

Normering

Inzet strategie *(uitgaande van 12 woorden)*	**Hoog: ≥ 9 keer ingezet (75%)**	**Middelmatig: 4 tot 8 keer ingezet (tussen 25 % en 75%)**	**Laag: ≤ 3 keer ingezet (25%)**
Beheersing strategie *(uitgaande van 12 woorden)*	**Hoog: getal: ≥ 6**	**Middelmatig: getal tussen 3 en 5**	**Laag: getal ≤ 2 of negatief getal**
Voorkeurstrategie			
F-strategie	hoog op de F-schaal / midden of laag op de W- en/of R-schaal		
W-strategie	hoog op de W-schaal / midden of laag op de F- en/of R-schaal		
R-strategie	hoog op de R-schaal / midden of laag op de W- en/of F-schaal		
Geen voorkeur	anders		

Berekening totalen

Toegepaste strategie en mate van beheersing		Woordbeeld(W)	Fonologisch (F)	Regel (R)
Inzet strategieën				
1	Juiste strategie ingezet, goed uitgevoerd			
2	Juiste strategie ingezet, niet goed uitgevoerd			
3	Onjuiste strategie, goed uitgevoerd			
4	Juiste strategie niet ingezet			
	Totaal (1 + 2 + 3)			
	Mate van inzet strategie			
	Voorkeurstrategie			
Beheersing strategieën				
1	Juiste strategie ingezet, goed uitgevoerd (+)			
2	Juiste strategie ingezet, niet goed uitgevoerd (-)			
3	Onjuiste strategie, goed uitgevoerd (+)			
4	Juiste strategie niet ingezet (-)			
	Beheersing strategie			

Analyse van de resultaten

Samenvattend overzicht spellingstrategie

Spellingstrategieonderzoek	Naam:
Voorkeurstrategie Beheersing voorkeurstrategie	
Niet-voorkeurstrategie Beheersing niet-voorkeurstrategie	
Inzet regelstrategie (regelgevoeligheid) Beheersing regelstrategie	

Consequenties voor de aanpak

Consequenties voor aanpak naar aanleiding van spellingstrategieonderzoek	
Analyse	Aanpak
	Bewustwording: in een gesprek de leerling meenemen in de bevindingen: Wat doe je goed, wat moet je nog leren en waarom? Woorden (van spellingstrategieonderzoek) samen indelen: leerling legt zelf uit waarom een woord in welk vakje gezet moet worden.
Fonologische strategie	***Voor leerling*: ik schrijf wat ik hoor** **Directe instructie:** **Doel:** **Instructieprincipes:**
Regelstrategie	***Voor leerling*: ik pas een regel toe** **Gesprekje**: over het belang van regels: je kunt daar meerdere woorden goed mee schrijven. Welke regels kent/gebruikt de leerling al *(doe daar meer van).* **Directe instructie:** **Doel:** **Instructieprincipes:**
Woordbeeldstrategie	***Voor leerling*: ik weet hoe ik dit woord schrijf** **Gesprekje**: over hoe de leerling de goed geschreven woorden geleerd heeft (*doe daar meer van)* **Directe instructie:** **Doel:** **Instructieprincipes:**